

Asia: VN/10831/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Väliotsikot

Yleiset huomiot mietinnöstä ja siihen sisältyvistä ehdotuksista sekä ympäristörikosdirektiivin velvoitteiden täytäntöönpanosta

Hovioikeus lausuu lausunnossaan niiden lausumapyynnössä esitettyjen väliotsikoiden osalta, jotka se on katsonut tarpeelliseksi.

Hovioikeus pitää perusteltuna, että ympäristörikosdirektiivi implementoidaan osaksi kansallista lainsäädäntöä esitetyllä tavalla.

Huomiot syyteoikeuden vanhentumista koskevista ehdotuksista (rikoslain 8 luvun 1 §:n 4 momentti)

-

Huomiot rikoslain 9 luvun 5 §:ään ehdotettavista, yhteisösakon asteikkoa koskevista muutosehdotuksista sekä ehdotuksista pakoterikoksia koskevan yhteisösakon asteikon osalta (rikoslain 46 luvun 13 §)

Yhteisösakon asteikon korottaminen esitetyllä tavalla on perusteltua. Ympäristörikoksia tehdään yleensä taloudellisen hyödyn saamiseksi. Rangaistavaksi säädetyn menettelyn seuraamusten tulee olla vaikutuksellisia, jotta sääntely toimii myös ennaltaehkäisevästi. Konsernitilanteita varten esitetty liikevaihdon laskentatapa on perusteltu.

Huomiot törkeän rikoksen ilmoittamatta jättämisestä ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskeviin pykäliin ehdotettavista muutoksista (rikoslain 15 luvun 10 § ja 34 a luvun 1 §) sekä niihin liittyvistä muutosehdotuksista (rikoslain 1 luvun 7 § ja 34 a luvun 15 §)

-

Huomiot ympäristön turmelemista koskevaan pykälään (rikoslain 48 luvun 1 §) ehdotettavista muutoksista

- a) 1 momentti
- b) 2 momentti

c) 3 momentti

d) ehdotettava uusi 4 momentti

Esitettyjen muutosten seurauksena säännöksestä tulee varsin pitkä ja laaja. Toisaalta rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää täsmällisyyttä. Lainkäyttäjän kannalta säännösten soveltaminen edellyttää ympäristörikosoikeuden kokonaisuuden hahmottamista ja myös EU-oikeuden tuntemusta.

Huomiot ympäristörikkomusta ja tuottamuksellista ympäristön turmelemista koskeviin pykäliin (rikoslain 48 luvun 3 ja 4 §) ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot ehdotettavista uusista jäterikosta ja törkeää jäterikosta koskevista rangaistussäännöksistä (rikoslain 48 luvun uudet 4 a ja 4 b §:t)

-

Huomiot ehdotettavista uusista ilmakehän heikentämistä ja törkeää ilmakehän heikentämistä koskevista rangaistussäännöksistä (rikoslain 48 luvun uudet 4 c ja 4 d §:t)

-

Huomiot ehdotettavista uusista ympäristöä vaarantavan tuotteen markkinoillesaattamisrikosta ja törkeää ympäristöä vaarantavan tuotteen markkinoillesaattamisrikosta koskevista rangaistussäännöksistä (rikoslain 48 luvun uudet 4 e ja 4 f §:t)

-

Huomiot ehdotettavasta uudesta vieraslajirikosta koskevasta rangaistussäännöksestä (rikoslain 48 luvun uusi 4 g §)

-

Huomiot luonnonsuojelurikosta koskevaan pykälään (rikoslain 48 luvun 5 §) ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot ehdotettavasta uudesta ympäristön tuhoamista koskevasta rangaistussäännöksestä (rikoslain 48 luvun uusi 5 b §)

-

Huomiot ulkomaiselta alukselta talousvyöhykkeellä tehtyä ympäristörikosta koskevaan pykälään ehdotettavista muutoksista (rikoslain 48 luvun 10 §)

-

Huomiot rikoslain 48 ja 48 a lukuun ehdotettavista uusista soveltamisalasäännöksistä, jotka koskevat tietyissä tilanteissa luvan nojalla toimimisen rinnastamista ilman lupaa toimimiseen (rikoslain 48 luvun 7 a § ja 48 a luvun 4 b §)

-

Huomiot ehdotettavista uusista metsäkatorikosta ja törkeää metsäkatorikosta koskevista rangaistussäännöksistä (rikoslain 48 a luvun uudet 3 c ja 3 d §:t) sekä oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevaan rikoslain 48 a luvun 6 a §:ään ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot pakkokeinolakiin ja poliisilakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot kansalaisuuslakiin, rajavartiolaitokseen ja Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettuun lakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot rikosrekisterilakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot merenkulun ympäristönsuojelulakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot luonnonsuojelulakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot Suomen talousvyöhykkeestä annettuun lakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annettuun lakiin ehdot

-

Huomiot EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista annettuun lakiin ehdotettavista muutoksista

-

Huomiot muista ehdotettavista lainsäädäntömuutoksista

-

Huomiot ympäristörikosdirektiivin säännöksistä, joiden ei mietinnössä katsota edellyttävän lainsäädäntömuutoksia

-

Huomiot ehdotusten pääasiallisten vaikutusten tarkastelusta

-

Huomiot muita toteuttamisvaihtoehtoja koskevasta arvioinnista

-

Huomiot suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä koskevasta jaksosta

Esitysluonnoksessa mainituilla perusteilla lausunnon pyytäminen eduskunnan perustuslakivaliokunnalta on perusteltua.

Muut huomiot

Hovioikeus kiinnittää huomiota myös siihen, että yksinomaan sääntelyn uudistamisella ei yksin päästä ympäristödirektiivin tarkoittamiin tavoitteisiin. Myös asianomaisille valvontaviranomaisille tulee antaa riittävät resurssit valvoa tehokkaasti ympäristöä koskevien viranomaismääräysten noudattamista ja annettava keinoja puuttua tehokkaasti määräysten ja säännösten vastaiseen menettelyyn jo varhaisessa vaiheessa, jotta ympäristörikoksia voitaisiin ennaltaehkäistä. Myös viranomaisten välistä yhteistyötä tulisi edistää. Valvontaviranomaisten aktiivinen toiminta voi myös mahdollistaa sen, että ympäristörikokset eivät ehdi vanhentua ennen kuin saadaan tuomioistuimessa vireille.

Vielä hovioikeus toteaa, että ympäristörikoksia käsitteleville esitutkintaviranomaisille, syyttäjille ja tuomareille tulisi järjestää koulutusta.

Kukkurainen Riitta
Itä-Suomen hovioikeus